

V Ě S T N Í K

Informační Orgán Československé národní rady americké

2137 LOMBARD AVENUE, CICERO, ILLINOIS 60804-2037

Telephone 708-656-1117 • Fax 708-656-5611

Redaktorka - Olga Kovářová

LEDEN - ÚNOR 1999

Předkládáme vám malý historický přehled...

o vlnách naší emigrace na tento kontinent, a to zejména v tomto století, a jaká byla motivace emigrantů k uchování jazyka.

První velká emigrační vlna se na tento kontinent přihnula mezi dvěma světovými válkami. Tito Češi a Slováci jistě neměli čas myslet na to, jak uchovat svůj rodný jazyk. Mysleli většinou na jedno - jak uživit rodinu, jak zlepšit svůj život, jak na novém kontinentě přežít. Byli emigrací převážně ekonomickou a podle sociálního složení byli většinou dělníky a řemeslníky. Přišli za prací, většina chtěla vydělat nějaký ten dolar, vrátit se domů, koupit si malý domek, obchůdek, pole, prostě to, čemu se krásně česky říkalo živobytí. To, že se většina z nich nevrátila, je věc jiná. Proto také pro většinu problém uchování jazyka neexistoval, neměli důvod svou mateřštinu zapomínat, protože se chtěli a měli možnost vrátit. Z těchto důvodů se také doma mluvilo česky a slovensky, mluvilo se tak většinou i v nejbližším okolí (velké koncentrace Čechoslováků např. v oblasti Chicaga a Pittsburghu a také jinde), děti si hrály s dětmi mluvícími stejným mateřským jazykem, rádio bylo přepychem, televize nebyla, film byl začasť ještě němý, a tak jen škola je postupně donutila mluvit anglicky. Tato emigrace tedy byla většinou plánovaná podle schématu: EMIGRACE - VÝDĚLEK - NÁVRAT - INVESTOVÁNÍ KAPITÁLU VE STARÉ VLASTI.

Důvod uchování jazyka (možnost návratu) však větší časem mizí - bylo nutno si ušetřit na cestu a než se to stalo, uběhlo pár roků - a lidé si zvykli mluvit více a více anglicky, dospívá zde narozená generace, uzavírá sňatky, často také s příslušníky jiných jazykových komunit, a hlavním komunikačním jazykem se stává nutně jazyk společný - v našem případě angličtina.

Druhou velkou emigrační vlnu jsme zaznamenali po komunistickém puči v únoru 1948. Tato vlna, převážně politická, měla s emigrací meziválečnou jedno společné:

věřila v návrat během několika let. Šestiletá zkušenost jim tuto víru dotvrzovala. Dopustili se však - sportovně řečeno - podceňování soupeře. Nemůžeme jim to zazlívat, neb s tak velkou totalitou spojenou s brutalitou a amorálností se moderní dějiny ještě nesetkaly. Sociálně se tato vlna vyznačuje obecně vyšší vzdělaností a je motivována převážně politicky. Tato vlna tedy hovoří česky, učí své děti jazyku, děti, i když již většinou pod vlivem prostředí, venku mluví sice anglicky, ale domácím komunikačním jazykem zůstává čeština. Je zde totiž pořád víra v možnost návratu. Emigrační schéma má však odlišnou strukturu: EMIGRACE - PŘEŽITÍ RELATIVNĚ KRÁTKÉHO OBDOBÍ - NÁVRAT.

Nadějí však přece jen ubývalo. Situace se poněkud pozměnila politickým pražským jarem, které bylo ochotno k diskusi s emigrací, ba dokonce navrátilcům zaručovalo beztrestnost. Historický zlomek vteřiny několika měsíců pražského jara skončil nocí z 20. na 21. srpna 1968. Místo diskusí, možností kontaktů, návratu, se objevuje nová česká politicko-emigrační vlna.

Třetí emigrační vlna, na rozdíl od emigračních vln předcházejících, už ale na návrat nevěří. Nemají k víře ten nejmenší důvod. Vědí, co je sovětská nadvláda, komunistická diktatura, vláda lůzy. Opravdu nemají důvod věřit tomu, že by se kdy oni či jejich děti vrátili.

A tím také přistupujeme k jazykovému problému, resp. motivaci uchování češtiny: být příslušníkem malého satelitního národa se zde ukázalo být nezáviděníhodným neštěstím, buďme tedy (my, naše děti, naši potomci) příslušníky národa velikého: Ameriky. A tak mnohde dochází až k mezní situaci: žádná čeština, bude se mluvit anglicky.

K tomuto aspektu se druží aspekt další. Čechoslováci, zvláště Češi, většinou mají po čase adaptace na prostředí, tendenci k dispersi. K vytracení se. Čech si zoufale nepřeje být etnikem. Na rozdíl od komunit španělských, italských, portugalských, řeckých či indických, nevytváří gheta, ale rozptylují se ve společnosti. Emigrační schéma

je zde nové a odlišné: EMIGRACE - ADAPTACE - SPLYNUTÍ S NOVÝM NÁRODEM.

Tím se nám vysvětluje potíže získání nových členů z nejmladší emigrační generace.

Tolik tedy k historickému úvodu. Dospělí nebo mládež od 15 let výše češtinu nezapomenou. Ale co děti?

Vylučuji předem problém, kdy rodiče mají rozdílný mateřský jazyk. Zde je často pro oba rodiče angličtina jazykem komunikačním a je proto asi docela rozumné, aby dítě v angličtině (jazyku nové vlasti) vyrůstalo. Ale máme zde mnoho dětí českých rodičů, ať už narozených zde nebo v posledních letech před emigrací, pro které je čeština základním problémem a reagují na situaci typicky dětským způsobem - vzdorem. A rodiče je nám posílají do českých jazykových tříd, abychom je MY česky NAUČILI!

Téměř každá lidská činnost vyžaduje motivaci. Tedy i učení jazyka. V této zemi je komunikačním jazykem angličtina.

Celý problém udržení československého jazyka by vyžadoval sociologický, lingvistický výzkum, porovnání s jinými etnickými skupinami a na to zatím nikdo nemáme soukromé prostředky. - Redakce

Padesátiletá výročí a vzpomínka na emigraci do Ameriky

Těžko uvěřit, že s manželkou teď v listopadu slavili jsme 55té výročí našeho sňatku a zároveň s velkou vděčností vzpomínáme též, že před padesáti lety v roce 1948 po komunistickém puči se nám podařilo po srdce rvoucím vyjednávání s československými úřady už pod krutou nelidskou komunistickou vládou vyemigrovat do Ameriky.

Nebylo to jednoduché. Já rozený Američan dostal jsem americký pas na požádání, ale jen pro sebe a nikoli pro manželku a děti. Sňatkem se mnou manželka ztratila čsl. státní občanství, ale nenabyla automaticky americké a děti ovšem také ne. Nezbyvalo než abych jel napřed sám a zažádal o potřebné visum pro ně a také obstaral potřebné sponzory, kteří by po jejich příjezdu pomohli najít ubytování a podle potřeby eventuálně vypomohli také finančně. To jsem ovšem hned po příjezdu do Ameriky obstaral a manželce řádně vyplněné a ověřené předepsané formuláře o sponzorství poslal, aby mohla na americkém konsulátě v Praze žádat o visum a u čsl. úřadů o vystavení pasu bez státní příslušnosti s výjezdní vložkou.

Dostat americké visum nebyl žádný problém, ale jakmile se obrátila na čsl. úřady se žádostí o vystavení pasu k vystěhování, narazila na potíže a nastala pro ni

křížová cesta. Všude na tamních úřadech v této době byl hrozný zmatek, způsobený zaváděním nových předpisů za dozoru komunistických agentů, kteří hlavně hlídali žadatele o cestovní pasy na Západ v podezření, že se jedná o špióny. Byla to zlá doba. Posílali lidi od čerta k ďáblu a žádosti prostě zamítali. A tak manželka jezdila skoro denně do Prahy vyřizovat si cestu za mnou na ministerstvo vnitra a stráž státní bezpečnosti, kde často stála dlouho ve frontě než přišla na řadu. Bylo to krátce po jejím porodu našeho druhého syna, kdy byla hrozně zesláblá a tyto cesty po úřadech ji velmi vyčerpávaly. A když po několika návštěvách bylo jí řečeno, aby jela za mnou sama a děti nechala tam, došla jí trpělivost, dala se do pláče a udělala jim takovou scénu, že jeden starý úřada prohlásil, že za to nemůže a když ji trochu uklidnil, poslal ji na ministerstvo sociální péče, kde ji znovu vyslyšeli a vyšetřovali a konečně po přešetření jejího případu slíbili jí, že jí dají žádané povolení k vystěhování pro ni a děti.

Povolení k vystěhování ale nebylo zadarmo. Kromě celé řady kolků žádali o zaplacení Kč 25,000 snad jako výkupné, jinak to nedovedu nazvat, které pak snížili na poslední obnos Kč 15,000, který manželce ještě z našich úspor zbýval. Cestu do Ameriky musil jsem ovšem zaplatit v dolarech, které jsem si za dobu mého pobytu našetřil, ale scházelo mi ještě \$100, které mi moji dobří přátelé půjčili.

Vzpomínka na tuto dobu, že jsme také byli s manželkou v našem 55ti-letém manželství sedm měsíců separováni, není moc příjemná, ale skutečnost, že se nám přece jen podařilo z toho komunistického ráje se vystěhovat a začít nový život ve svobodné Americe a připravit naše děti do života na zdejších školách bylo nám velkým zadosťučiněním. Projít tou kalvárií stálo zato. Díky mému americkému občanství nemusili jsme se protloukat uprchlickými tábory.

Končím s mnoha srdečnými pozdravy na všechny naše dobré krajanské přátele, kteří nám v začátcích tolik pomáhali. Karel Halaška

28. říjen, "Den České Republiky" v Portlandu

Primátorka největšího oregonského města Portlandu podepsala Proklamaci, ve které vyhlásila 28. říjen Dnem České republiky.

Hlavní oslavy tohoto svátku se konaly v sobotu 24. října. Ve slavnostně vyzdobeném sále se shromáždilo 76 hostů. Po výborném tradičním obědě zahájil předseda odbočky Československé Národní rady program. Po zahrání americké, české a slovenské hymny byla přečte-

na Proklamace. Česká veřejnost v Oregonu tento akt paní primátorky Věry Katzové přijmula jako uznání významu naší původní vlasti na mezinárodní scéně. Přítomní přijmuli tuto zprávu povstáním a potleskem.

Následoval hodinový průřez historií našich zemí, projev rozdělený do tří částí. Legendy a pověsti od pátého do začátku dvacátého století přednesla místopředsdkyně Vlasta Bečvářová-Barber, události konce první světové války do osvobození roku 1945 popsala velmi dobře Jiřina Váchalová-Jackson, a éru tragédií i radostí - poválečného vývoje až do hodnocení dnešních dnů připomněl předseda Vlastimil Obereigner.

Projev zakončil těmito slovy:

“We, the Americans of the Czech origin have all the reasons to be proud of our heritage and do everything in our means to support this beautiful country in the heart of Europe, of which the eightieth anniversary we are celebrating today.”

Shromáždění souhlasili spontánním potleskem.

Oslava tohoto tak významného českého národního svátku se opravdu vydařila. Všichni měli pocit dobře vykonané práce.

Chicago a 28. říjen

Oslava 28. října v Chicagu byla velmi úspěšná, ale bez spolupráce těchto organizací by se nepodařila. Zásahu na úspěchu mají Národní sdružení českých katolíků, ASO - Americká sokolská organizace, CSA - Fraternal Life, Česká katolická unie, Čsl. Orel v exilu, Svobodné školy, Svobodná obec, SVU, Slovak Lutheran Church a kněžové z St. Procopius Abbey.

Kancelář ČSNRA obdržela mnoho gratulací k 80. jubileu jako dopis od mayora Chicaga Richarda Daleyho, guvernéra státu Illinois Jimma Edgara, mnoho gratulací bylo posláno od zástupců České republiky: Miloše Zemana, Václava Klause, Egona Lánského, Jana Kavana, Jaromíra Šlápoty, Josefa Kolínského. Požehnutí nám poslal kardinál Miloslav Vlk, a arcibiskup olomoucký Jan Graubner.

Program byl také pěkný, přivítání provedl br. J. Richard a br. J. Uhlíř. Hlavní řečník byl český velvyslanec Alexandr Vondra. Modlitby byly předneseny rev. Rudolfem Shintayem a otcem Vojtěchem Vítem. Sokolové zahájili slavnost poctou vlajkám. Bratr dr. Vl. Holecěk zazpíval americkou, českou a slovenskou hymnu. Osobně pronesla zdravili Judy Baar-Topinka, Ill. treasurer. Děti z Moravských spolků zatančily několik národních tanců pod vedením sl. Mojici. Čtyřlenný orchestr nám hrál při jídle a také později jen k poslechu. Návštěva byla výborná a všichni si odnášeli pěkné vzpomínky z významného odpoledne.

Nejkrásnější čtvrtý červenec

Čtvrtého července, v den Americké nezávislosti, se nám Čecho-američanům, kteří před tolika léty žili v krásné první Československé republice, vždy vrací vzpomínky. Čtvrtý červenec 1928 byl v Praze největším svátkem pro všechny americké Čechy a Slováky. Nádherná velká socha presidenta Woodrow Wilsona, umělecké to dílo věhlasného sochaře Albína Poláška, byla tehdy slavnostně odhalena v parku naproti největšího pražského nádraží, které neslo jeho jméno. Pořadatelem odhalení pod záštitou amerického vyslance byl Klub amerických Čechoslováků v Praze, založený známým pracovníkem, americkým kapitánem Emanueleem Voskou v roce 1920. Odhalení se zúčastnilo několik set amerických Čechů a Slováků buď zijících v Republice nebo na návštěvě. Po americké a československé národní hymně vyslanec Spojených států zdůraznil význam presidenta Wilsona pro Československou republiku a ostatní střeoevropské národy v područí Rakouska-Uherska po několik staletí. Slavnostním řečníkem byl kapitán Voska, předseda klubu, později žalářovaný komunisty řadu let a vlastně utrýzněn. V zuřivosti hned na počátku 2. světové války Němci zničili krásný Wilsonův pomník, který nebyl dodnes obnoven za presidenta Václava Havla.

Wilson není americkým národem plně oceněn neb se mu nepodařil uskutečnit dávný sen Ligy národů. Před 2. světovou válkou každé větší město v Čechách a na Moravě mělo Wilsonovu ulici nebo třídu jako Praha na Vinohradech. Odmítnutí vstupu Spojených národů do Ligy národů americkým senátem v roce 1919 zlomilo Wilsonovi srdce. Ač byl vysílen pobytem na Versaillské mírové smlouvě, vydal se na propagační cestu po Americe, aby voličům vysvětlil velký význam Ligy národů. Byl nominován národní demokratickou konvencí znovu kandidátem na presidentství následujícího roku. Při volební kampani na zastávce v Pueblu v Kolorádu byl stížen záchvatem mrtvice. Zemřel 3. února 1924. Tento isolační postoj Ameriky zavinil vzrůst Hitlera a Mussoliniho za pouhých 10 let!

Rok 1928 byl jubilejním rokem 10-letého trvání Česko-slovenské republiky. Čsl. průmysl a obchody byly na výši. Nezaměstnanost byla neznámá. Škodovka vyvážela své nádherné lokomotivy do celého světa; cukerní průmysl posílal statisíce kil cukru, “bílého zlata” do zahraničí včetně Ameriky. Plzeňský “Prazdroj” i po 100 letech jde do všech zemí milovníků dobrého piva.

Nemohli jsme tušit, že za 15 měsíců začne v Americe bursovní krize, která bude mít zlé a dlouhotrvající následky pro celý svět včetně nás Čechů a Slováků.

Tony Cifka, Denver, Kolorado

IN MEMORIAM

JAROSLAV SEIFERT

K 13. výročí smrti našeho největšího básníka moderní doby.

Píseň Novoroční

Když měsíc už se přesune
přes půlnoc novoroční,
nekoukej, chlapče, po luně
a nový život počni.

Tohle si vždycky říkávám
v té noci čarodějné.
Když začne rok, ach, jaký klam,
všechno je opět stejné.

A tak jsem žil, tak žiji dál
a předsevzetí zchladne.
Z toho, co jsem si předsevzal,
nic už mne nenapadne.

Oslíka jsem měl vždycky rád,
byl pokorný a chudý.
Ježíškovi šel zadýchat
prokřehlé jeho údy.

Tak hodný chtěl jsem taky být,
jak tohle zvíře boží,
jež vodu pije a zná žít
jen z bodláčí a hloží.

Tak jsem letos Kristu dých
na jeho zkrěhlé dlaně.
Ježíšek smutně hlavu zdvih
a děl mi zadumaně:

Kdepak jsi hochu zase byl,
jak je tvá vůle vratká!
A já se s hanbou odplížil
od jeslí Jezulátka.

Jaroslav Seifert
† 10. 1. 1986

Památce Jana Palacha

I. KOVÁŘ

Chladno Prahy
ohněm duší
se rozehřívá.
Vešel vrah.
Je slyšet jeho smích.
A svět se dívá,
pěstí nezabuší ...
Bůh není na dosah.
A padá horký sníh.
Jakže se bráníš,
sirotku malý,
národe naději
pošlapaných?

Chladno Prahy
se rozehřívá
živým plamenem.
Jednotou raší
rodné líchy.
A svět se dívá
na hrot pýchy.
Nehodí kamenem.

Leden, 1969

DAR NA ČSNRA

K 50. výročí sňatku Anička a Karel Halaškoví
věnují na podporu ČSNRA \$100.00
ČSNRA jim přeje hodně štěstí do dalších let!

Historické letopočty

- 808 - Založení Říše Velkomoravské.
- 1278 - 26. srpna - Přemysl Otakar II. umírá na Moravském poli.
- 1348 - Založení Karlovy University.
- 1378 - Smrt Karla IV.
- 1458 - 2. března - byl Jiří z Poděbrad zvolen českým králem.
- 1618 - Vzbouření českých stavů a začátek 30-leté války.
- 1628 - Odchod českých protestantů do exilu.
- 1648 - Vpád Švédů do Čech - čeští studenti vedeni Jezuitem Jiřím Plachým - ubránili Prahu - konec 30-leté války.
- 1848 - Svatodušní bouře v Praze - počátek boje o občanství, jazyková a kulturní práva Čechů v habsburském mocnářství.
- 1918 - Konec I. světové války - prohlášení československé nezávislosti - začátek Čsl. republiky.
- 1938 - Mnichov a zrada spojenců - začátek nacistické okupace.
- 1948 - Komunistický puč a ruská nadvláda.
- 1968 - Konec "pražského jara" a sovětská invaze a vojenská okupace Československa.
- 1988-89 - Konec komunistického režimu.
- 1998 - 80-té výročí založení Československé republiky v roce 1918 a také 80-té výročí založení Československé národní rady americké.

Zašlete zdarma ukázkové číslo Věstníku na:

JMÉNO _____

ADRESA _____